

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.007.08.2021

Pan

Andrzej Saternus
Burmistrz Chełmka
Urząd Miejski w Chełmku
Ul. Krakowska 11
32-660 Chełmek

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/073 Realizacja „Oświęcimskiego strategicznego programu rządowego – Etap V 2016-2020”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Chełmku, ul. Krakowska 11, 32-660 Chełmek
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Saternus, Burmistrz Chełmka, od 19 listopada 2002 r. (<i>Burmistrz</i>)
Zakres przedmiotowy kontroli	Prawidłowość i rzetelność zaplanowania i realizacji zadań przez podmioty uczestniczące w Programie oraz osiągnięcie zaplanowanych dla nich celów szczegółowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2020 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie związanych z planowaniem etapu V Programu i jego rozliczeniem oraz ewaluacją, w szczególności dane dotyczące wcześniejszych etapów OSPR ¹ , niezbędne dla porównań i oceny stopnia realizacji celu głównego Programu.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Katarzyna Bielańska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/50/2020 z 16 kwietnia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ OSPR – Oświęcimski strategiczny program rządowy.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Gmina Chelmek (*Gmina*) prawidłowo zrealizowała zadanie sfinansowane w ramach „Oświęcimskiego strategicznego programu rządowego – Etap V 2016-2020” (*OSPR Etap V*).

Rzetelnie przygotowano propozycje zadań do ujęcia w ramach OSPR Etap V, obejmujące przedsięwzięcia zmierzające do godnego upamiętnienia miejsca ofiar Aussenkommando Chelmek, podobozu KL Auschwitz-Birkenau. Zgłoszone zadania wpisywały się w priorytet 5 Programu – *poprawa dostępności i zagospodarowanie otoczenia obiektów byłych podobozów KL Auschwitz-Birkenau*. Przedstawiciele Gminy aktywnie uczestniczyli w konsultacjach prowadzonych z Wojewodą Małopolskim, w tym w sprawie opracowania rocznego planu rzeczowo-finansowego na rok 2018, w którym zrealizowano zadanie pn. „Modernizacja układu dróg – ulica Wojska Polskiego, ulica Marszałka Piłsudskiego i ulica Ofiar Faszyzmu w Chelмку, stanowiących dojazd do miejsca pamięci”. Gmina była przygotowana organizacyjnie i zabezpieczyła środki własne na jego realizację. Zadanie to zostało terminowo wykonane, zgodnie z umową dotacji zawartą z Wojewodą Małopolskim. W trakcie realizacji umowy Gmina prawidłowo i rzetelnie wypełniała postanowienia dotyczące prowadzenia dokumentacji finansowo-księgowej, wyboru wykonawcy, warunków uruchomienia środków dotacji, jak również obowiązków sprawozdawczych.

Gmina zrealizowała cele priorytetu 5 OSPR, poprzez poprawę dostępności do Pomnika Ofiar Faszyzmu jako miejsca upamiętnienia więźniów podobozu Aussenkommando KL Auschwitz-Birkenau. Wyremontowana droga zapewniła dostępność komunikacyjną oraz zwiększyła bezpieczeństwo odwiedzających miejsce historyczne. Polepszano warunki tego obszaru poprzez uporządkowanie organizacji ruchu i poprawę estetyki drogi, uzyskując stan techniczny na poziomie przylegających do niej dróg powiatowej i wojewódzkiej.

Zastrzeżenia NIK dotyczyły nieopracowania projektów planów rozwoju sieci drogowej oraz planów finansowania nakładów, do których posiadania zarządcę dróg gminnych zobowiązują postanowienia ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych⁴.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Planowanie i realizacja zadań przez Gminę oraz osiągnięcie zaplanowanych dla nich celów szczegółowych

Opis stanu faktycznego

Pismem z dnia 2 marca 2016 r., tj. w trakcie realizacji Oświęcimskiego strategicznego programu rządowego – Etap V 2016-2020 (*OSPR Etap V*), Burmistrz Chelмка zwrócił się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (*Minister*) z wnioskiem o włączenie gminy Chelmek do grupy jednostek samorządu terytorialnego realizujących w ramach OSPR przedsięwzięcia zmierzające do godnego upamiętnienia miejsc pamięci zagłady. W piśmie tym podniósł m.in., że w ramach Programu należy ocalić od zapomnienia inne miejsca martyrologii KL Auschwitz-Birkenau znajdujące się na terenie Ziemi Oświęcimskiej, zapewniając godne uszanowanie ofiar ludobójstwa poprzez stworzenie właściwych warunków dla udostępnienia zwiedzającym takich miejsc. Na terenie Chelмка miejscem pamięci ofiar był powstały w 1942 r. na zlecenie Joachima Schulz-Bundte, komisarycznego zarządcy zakładu obuwniczego „Bata”, podobóz KL Auschwitz Aussenkommando

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 r., poz. 470 ze zm.

Chelmek, w którym więźniowie przetrzymywani w parowozowni kolejki łączącej fabrykę z kamieniołomem czyścili stawy, usuwając muł i szuwały, a następnie umacniali okalającą staw groblę kamieniem pozyskiwanym z pobliskiego kamieniołomu „Jazówka”. Głód, ciężka praca oraz brutalne traktowanie sprawiło, że w trakcie dwóch miesięcy (od października do grudnia) w podoboju w wyniku morderczej pracy mogło zginąć blisko 400 więźniów. W wyniku wieloletnich starań i zabiegów społecznych, w 1969 r. na obrzeżach miasta w dzielnicy Paprotnik powstał wzniesiony przez mieszkańców pomnik, upamiętniający ofiary podoboju, w formie betonowej surowej płyty z wizerunkami ludzkich twarzy wyrażających cierpienie.

Z wyjaśnień Burmistrza wynika, że skierowanie wniosku o włączenie Gminy do OSPR Etap V było związane z inicjatywą oddolną jej mieszkańców. Temat upamiętnienia podoboju wielokrotnie pojawiał się przy okazji różnych spotkań, rozmów z mieszkańcami. Burmistrz wskazał przy tym, że pamięć o ofiarach i historii podoboju kultywują organizacje, instytucje, stowarzyszenia i gremia z terenu Gminy, takie jak: Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Ochotnicza Straż Pożarna, Urząd Miejski, Związek Drużyn ZHP, Koło Miejskie PTTK, Samorządowy Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 i inne. Gmina od wielu lat prowadzi działania mające na celu zachowanie pamięci o byłym podoboju. Były nimi przykładowo:

- coroczne obchody pod pomnikiem „Ofiar Faszyzmu” rocznicy wybuchu II Wojny Światowej, rocznicy jej zakończenia i wyzwolenia Chelmka;
- udział Samorządowego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2 w projektach społecznych dotowanych przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży z siedzibą w Poczdamie, których celem jest m.in. kultywowanie pamięci o KL Auschwitz i jego podoboju w Chelмку;
- wizyty pod pomnikiem „Ofiar Faszyzmu” niemieckiej młodzieży z miasta partnerskiego Leinefelde-Worbis organizowane w trakcie wycieczki do KL Auschwitz.

Miejski Ośrodek Kultury gromadzi, opracowuje i upowszechnia wiedzę o tragicznej historii Aussenkommando Chelmek, udostępniając publikacje oraz materiały badawcze i wspomnieniowe na stronie internetowej www.moksir.chelmek.pl, w portalu dokumentującym lokalną historię, jak również na łamach gazety „Echo Chelmka”. Takimi działaniami przyczynia się do upowszechniania wiedzy i społecznej edukacji na temat okresu okupacji i podoboju. Ośrodek nawiązał również współpracę z ośrodkami naukowymi, instytucjami i muzeami, dziennikarzami, naukowcami i pasjonatami historii, w tym Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Międzynarodowym Domem Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu, Żydowskim Muzeum Galicja w Krakowie, Muzeum Żydów Polskich Polin w Warszawie, Centrum Żydowskim w Oświęcimiu, Fundacją Pobliskie Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau, Stowarzyszeniem Tiergartenstrasse4Association, Muzeum w Chrzanowie, Auschwitz Study Group, Klubem Miłośników Ziemi Chelmeckiej, Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej.

(akta kontroli str. 24-26, 72, 148, 150-161)

Strategia Rozwoju Gminy Chelmek na lata 2014-2020 nie zawierała zapisów o planowanych działaniach związanych z podoboju KL Auschwitz Aussenkommando Chelmek. Burmistrz wyjaśnił, że Gmina przystąpiła do opracowania nowego dokumentu na lata 2021-2030, w którym zostaną przedstawione informacje dotyczące podoboju w Chelмку wraz z planowanymi działaniami przyjętymi do realizacji w ramach OSPR Etap VI.

(akta kontroli str. 73-77)

Gmina nie miała planu rozwoju sieci drogowej w formie odrębnego dokumentu przyjętego przez Radę Miejską, co szczegółowo przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Odnosnie do planowania drogowych zadań inwestycyjnych w Gminie Burmistrz podał m.in., że były one planowane i realizowane zgodnie z ustalonymi priorytetami w tym obszarze. W pierwszej kolejności planowano zadania służące dla zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców oraz wynikające z konieczności dostosowania infrastruktury drogowej do aktualnych warunków ruchu na tych drogach. Wskazał, że zadania drogowe stanowiące dojazd do miejsca pamięci, ujęte do realizacji w ramach OSPR Etap V, nie były inwestycjami wymagającymi pilnego wykonania dla zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców Gminy i pierwotnie nie były planowane.

(akta kontroli str. 246-248, 250)

W uzgodnieniu z Wojewodą Małopolskim do ujęcia w OSPR Etap V priorytet 5 „Poprawa dostępności i zagospodarowanie otoczenia obiektów byłych podobozów KL Auschwitz-Birkenau w powiecie oświęcimskim” Gmina przesłała propozycje trzech zadań polegających na przebudowie i modernizacji układu dróg w Chełmku, stanowiących dojazd do miejsca pamięci ofiar podbozu.

Do ramowego planu rzeczowo-finansowego na lata 2016-2020 do karty zadań podstawowych wpisano „Przebudowę układu dróg - ul. Brzozowej, ul. Klonowej, ul. Topolowej i ul. Głogowej w Chełmku stanowiących dojazd do miejsca pamięci” (zadanie 5.1.) z planowaną realizacją w latach 2018-2020 i o wartości łącznej 6.926 tys. zł, w tym 4.155,6 tys. zł (60%) stanowiły środki dotacji z budżetu państwa, a 2.770,4 tys. zł (40%) środki własne Gminy. Projekt zadania obejmował przebudowę dróg na długości 1390 m w zakresie jezdni, chodników, miejsc postojowych, budowy sieci kanalizacji deszczowej, wodociągowej i sanitarnej wraz z oświetleniem. Plan rzeczowo-finansowy OSPR na rok 2018 r. zakładał realizację tego zadania na poziomie 4.700 tys. zł, w tym dotacja 2.820 tys. zł, środki Gminy 1.880 tys. zł.

Do karty zadań rezerwowych zaproponowano dwa zadania obejmujące modernizację układu dróg stanowiących dojazd do miejsca pamięci, w tym ulicami: Wojska Polskiego, Marszałka Piłsudskiego, Ofiar Faszyzmu (zadanie 5.5.) w zakresie remontu i wymiany nakładki asfaltowej na powierzchni 5390 m², oraz przebudowy ulicy Generała Andersa (zadanie 5.6.) w części jezdni, krawężników, chodników na powierzchni 1092 m².

Zadania te zostały zatwierdzone przez Ministra i ujęte w uchwale nr 208/2017 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r.⁵ oraz przyjęte do ramowego planu rzeczowo-finansowego na lata 2016-2020, a zadanie podstawowe (5.1.) ujęto w planie rzeczowo-finansowym OSPR Etap V na rok 2018.

Zgodnie z ww. uchwałą dotacja na dofinansowanie zadania niebędącego zadaniem z zakresu administracji rządowej była udzielana w zakresie priorytetów 1-4 w wysokości nieprzekraczającej 80% kosztów jego realizacji, a w zakresie priorytetu 5 w wysokości nieprzekraczającej 60% kosztów jego realizacji. Burmistrz, odnosząc się do kwestii niższego dofinansowania beneficjentów realizujących zadania w ramach priorytetu 5, podał m.in., że Gmina nie miała wpływu na wysokość dofinansowania ze strony środków budżetu państwa w kosztach realizacji zadania. Natomiast w trakcie starań o ustanowienie VI etapu programu był składany wniosek, aby dofinansowanie dla wszystkich beneficjentów programu było równe i wynosiło

⁵ Uchwała nr 208/2017 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Oświęcimski strategiczny program rządowy – Etap V 2016-2020”.

80%, jednak propozycja ta nie została zaakceptowana i podtrzymano zasady z V edycji programu dla realizatorów zadań 5 priorytetu na poziomie 60%.

(akta kontroli str. 60-62, 86-87, 91-98, 244-245)

Pismem z dnia 5 lutego 2018 r. Burmistrz poinformował Wojewodę Małopolskiego, że ujęte do realizacji w ramach V edycji OSPR zadanie „Przebudowa układu dróg – ulicy Brzozowej, ulicy Klonowej, ulicy Topolowej i ulicy Głogowej stanowiących dojazd do miejsca pamięci” było również częścią składową projektu Gminy pn. „Chelmek – odNowa”, zgłoszonego w 2017 r. do dofinansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020⁶.

W związku z uzyskaniem dofinansowania na ww. projekt ze środków RPO WM 2014-2020 Gmina wystąpiła 29 marca 2018 r. o zgodę na realizację zadania rezerwowego pn. „Modernizacja układu dróg – ulica Wojska Polskiego, ulica Marszałka Piłsudskiego i ulica Ofiar Faszyzmu w Chelmku, stanowiących dojazd do miejsca pamięci” (zadanie 5.5.).

W uzgodnieniu z Wojewodą Małopolskim, po uzyskaniu pozytywnej opinii Ministra Inwestycji i Rozwoju oraz Marszałka Województwa Małopolskiego⁷, przedstawione zadanie zostało zatwierdzone 7 czerwca 2018 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w planie rzeczowo-finansowym na 2018 r.

(akta kontroli str. 85, 100, 103-105, 250)

Celem przyjętego do realizacji zadania 5.5 („Modernizacja układu dróg – ulica Wojska Polskiego, ulica Marszałka Piłsudskiego i ulica Ofiar Faszyzmu w Chelmku, stanowiących dojazd do miejsca pamięci”) były:

- przebudowa układu komunikacyjnego, umożliwiającego dojazd do miejsca pamięci, upamiętniającego ofiary faszyzmu, w szczególności więźniów podobozu Aussenkommando Chelmek,
- udostępnianie i upamiętnianie miejsc historycznych związanych z działaniem nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau,
- zapewnienie dostępności komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Wykonanie tego zadania miało poprawić w znacznym stopniu infrastrukturę drogową, a także usprawnić ruch odwiedzających miejsce historyczne – pomnik „Ofiar Faszyzmu” w Chelmku.

Wg harmonogramu rzeczowo-finansowego zadanie 5.5 o wartości 1.367 tys. zł zaplanowano do realizacji w 2018 r., w tym współfinansowanie środkami OSPR w wysokości 820 tys. zł (60%), a środkami budżetu gminy w kwocie 547 tys. zł (40%).

(akta kontroli str. 80, 97, 104-105)

W Gminie planowane zadania dotyczące remontów dróg, modernizacji, przebudowy lub budowy nowych dróg, w oparciu o bieżący stan tej infrastruktury i potrzeby obsługi komunikacyjnej były ujmowane w planach inwestycyjnych i nakładach

⁶ Gmina Chelmek wniosek o dofinansowanie realizacji zadania w ramach RPOWM złożyła 7 lipca 2017 r. tj. przed dniem zapewnienia finansowania zadania w ramach OSPR, natomiast ostateczne zapewnienie finansowania projektu „Chelmek – odNowa” nastąpiło 22 marca 2018 r. Plan rzeczowo-finansowy OSPR na rok 2018 został zatwierdzony 7 marca 2018 r.

⁷ Zgodnie z art. 20a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r., poz. 1295 ze zm.) przekazanie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań z zakresu polityki rozwoju oraz na wydatki, o których mowa w art. 20a ust. 1 tej ustawy, a także na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, odbywa się na podstawie umowy zawartej przez właściwego ministra lub właściwego miejscowo wojewodę, po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, z jednostkami samorządu terytorialnego, na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych.

bieżących na infrastrukturę drogową. Wskazane potrzeby do realizacji, w szczególności dla zadań majątkowych, były wykazane w załączniku „Wydatki majątkowe Gminy Chelmek” stanowiącym integralną część uchwały budżetowej na poszczególne lata.

Burmistrz wskazał m.in., że inwestycje drogowe są planowane do realizacji w planach rocznych wskazanych w budżecie w przypadku zapewnienia możliwości ich finansowania ze środków własnych, natomiast inwestycje, których realizacja wykracza poza możliwości finansowe Gminy na etapie opracowania i uchwalania budżetu są wprowadzane do realizacji w momencie pozyskania środków finansowych na ich realizację, w tym uzyskania dofinansowania.

(akta kontroli str. 246)

Uchwałą Rady Miejskiej Chelmek z 17 maja 2018 r. w sprawie zmian w uchwale budżetowej Gminy na rok 2018 dokonano zwiększenia wydatków budżetowych w rozdziale 60016 „Drogi publiczne gminne” w zakresie wydatków majątkowych o kwotę 1.400 tys. zł oraz do załącznika nr 4 do uchwały „Wydatki majątkowe Gminy na 2018 rok” wprowadzono zadanie inwestycyjne „Modernizacja układu dróg – ulica Wojska Polskiego, ulica Marszałka Piłsudskiego i ulica Ofiar Faszyzmu w Chelmku, stanowiących dojazd do miejsca Pamięci” o wartości 1.400 tys. zł.

(akta kontroli str. 106-110)

Zaplanowane do wykonania prace w ramach zadania 5.5 „Modernizacja układu dróg – ulica Wojska Polskiego, ulica Marszałka Piłsudskiego i ulica Ofiar Faszyzmu w Chelmku, stanowiących dojazd do miejsca pamięci” określono w zakresie robót budowlanych do wykonania wraz z kosztorysem inwestorskim. W ramach zamierzenia inwestycyjnego założono przebudowę ulic wskazanych w nazwie zadania w zakresie wymiany nawierzchni asfaltowej na tzw. „cichą nawierzchnię” wraz z wykonaniem miejscowego wzmocnienia konstrukcji w miejscach widocznych spękań, regulację wysokości wpustów ulicznych oraz studni kanalizacji deszczowej, wymiany uszkodzonych krawężników, a w rejonie szkoły znajdującej się przy ul. Marszałka Piłsudskiego wykonanie wyniesienia przejścia dla pieszych. Szacunkowa wartość zamówienia wynosiła 1.114,1 tys. zł i została określona na podstawie kosztorysu inwestorskiego z lutego 2018 r., co odpowiadało wartości zamówienia 258.400,92 Euro⁸. Kwota (brutto) jaką zamawiający zamierzał przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia to 1.370,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 186-190)

W celu wyłonienia wykonawcy zadania w trybie przetargu nieograniczonego Gmina 29 sierpnia 2018 r. zamieściła w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenie o zamówieniu na wykonanie ww. robót. Termin składania ofert wyznaczony został na 12 września 2018 r. W wyniku przeprowadzonego postępowania i dokonania wyboru najkorzystniejszej oferty, w postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁹, Gmina podpisała umowę z Przedsiębiorstwem Budowlano Drogowo Mostowym „Drog-Bud”, które było zobowiązane do wykonania przedmiotu umowy do dnia 30 listopada 2018 r. o wartości 1.339 tys. zł (zgodnie z ofertą).

(akta kontroli str. 172-174, 191-202, 205, 211-225)

Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie 19 września 2018 r. przeprowadził kontrolę stanu zaawansowania prac oraz wykorzystania środków finansowych budżetu państwa przewidzianych do wydatkowania na realizację zadania 5.5. W wyniku kontroli nie wniesiono zastrzeżeń do działań podjętych przez Gminę.

(akta kontroli str. 240-241)

⁸ Do wyliczenia wartości zamówienia przyjęto średni kurs złotego do Euro 4,3117 zł.

⁹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1843 ze zm.

Gmina nie określiła mierników dla zakładanych celów realizowanego zadania, gdyż, jak wyjaśnił Burmistrz, na etapie ujęcia zadania do realizacji w ramach OSPR, jak i wykonawstwa i rozliczenia nie było wymagane przyjęcie mierników i wskaźników dla zakładanych celów.

(akta kontroli str. 71, 73)

Powierzone roboty budowlane do wykonania zostały zakończone terminowo i odebrane bez zastrzeżeń w dniu 30 listopada 2018 r.

(akta kontroli str. 169-171)

Stosownie do postanowień umowy z dnia 28 czerwca 2018 r. z Wojewodą Małopolskim na przekazanie dotacji celowej ze środków budżetu państwa Gmina:

- terminowo przekazała wymagane sprawozdania z realizacji zadania i wykorzystania dotacji w roku budżetowym zarówno częściowe, jak i końcowe,
- do wniosku o dotację (05.12.2018) załączyła rozliczenie finansowe zadania 5.5, kopie protokołu zdawczo-odbiorczego dokumentacji projektowej z dnia 31.07.2018 r. wraz z kopią faktury z dnia 31.07.2018 r. na kwotę 22,5 tys. zł i kopią potwierdzenia jej zapłaty, kopie protokołu końcowego odbioru robót oraz kopię faktury z dnia 30.11.2018 r. na kwotę 1.339 tys. zł.

Zadanie zostało zrealizowane zgodnie z załączonym do umowy harmonogramem. Gmina prowadziła wyodrębnioną ewidencję księgową. Nakłady poniesione na realizację zadania wyniosły 1.361,5 tys. zł, z tego 22,5 tys. zł na dokumentację projektową, oraz 1.339 tys. zł na roboty budowlane. Przyznane środki dotacji w kwocie 816,9 tys. zł stanowiły 60% wartości zrealizowanego zadania i wpłynęły na rachunek Gminy 12.12.2018 r.

(akta kontroli str. 79-85, 115-119, 120-135, 162-164)

W wyniku przeprowadzonych oględzin wykonanego w 2018 r. zadania 5.5. „Modernizacja układu dróg – ulica Wojska Polskiego, ulica Marszałka Piłsudskiego i ulica Ofiar Faszyzmu w Chełmku, stanowiących dojazd do miejsca pamięci” stwierdzono:

- w dobrym stanie nakładkę asfaltową, krawężniki na ww. ulicach na łącznym odcinku 770 m, przejście dla pieszych na płytowym progu zwalniającym w bezpośrednim sąsiedztwie szkoły podstawowej w ciągu ul. Marszałka Piłsudskiego wraz z dodatkowym oznakowaniem nad jezdnią w postaci kasetonu ze znakiem D-6, sygnalizatorem ostrzegawczym i oświetleniem przejścia dla pieszych;
- dobry stan techniczny nawierzchni drogi, bez spękań, zastoisk wody, wyrw i deformacji;
- skrzyżowania ulic były wyposażone w tablice kierunkowe o treści: „Do miejsca Pamięci”.

(akta kontroli str. 236-239)

W sprawie realizacji celów Programu, tj. celu głównego oraz celu szczegółowego określonego dla priorytetu 5 OSPR Etap V, w wyjaśnieniach Burmistrz podał m.in., że przez wiele lat w sprawach dotyczących II wojny światowej była prowadzona słaba polityka historyczna, szczególnie w obszarze zasad tworzenia i funkcjonowania miejsc upamiętnienia funkcjonowania podobozów na terenach przyległych do obozu KL Auschwitz-Birkenau oraz pracy jaką wykonywali więźniowie. Gmina uznała za niezbędne opowiedzenie tej historii i powstrzymanie od zapomnienia w oparciu o dostępne materiały. Ponieważ głównym celem strategicznym Programu jest m.in. tworzenie warunków godnego upamiętnienia największego w Europie i świecie miejsca pamięci masowej zagłady poprzez wsparcie działań jednostek samorządu terytorialnego Ziemi Oświęcimskiej na rzecz zagwarantowania godnych warunków upamiętnienia ofiar masowej zagłady przy

jednoczesnym tworzeniu warunków dla harmonijnego rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnych samorządów, Gmina uznała, że działania dotyczące upamiętniania miejsc podobozów wpisują się w te ramy. Dlatego też zadania drogowe zapisane w V etapie OSPR miały na celu podjęcie pierwszych, podstawowych działań związanych z upamiętnieniem miejsca pamięci. Dzięki pozyskaniu dofinansowania Gmina wyremontowała drogę, podnosząc bezpieczeństwo w jej obszarze, uporządkowała organizację ruchu w obrębie szkoły, a tym samym polepszyła warunki obszaru dla pogodzenia komunikacji lokalnej z komunikacją związaną z dojazdem do Pomnika Ofiar Faszyzmu jako miejsca upamiętnienia więźniów podobozu. Dzięki realizacji zadania poprawiła się estetyka drogi i społa ze stanem technicznym i estetycznym przylegającej drogi powiatowej, ul. Kościuszki prowadzącej ruch od strony drogi wojewódzkiej.

W kolejnych latach, a głównie w VI etapie Gmina zaplanowała realizację kolejnych zadań w oparciu o ścieżki edukacyjne pokazujące życie, gehennę więźniów, którzy pracowali na terenie gminy. Projekt ma charakter uzupełniający do polityki historycznej i do zadań realizowanych w głównym miejscu pamięci jakim jest Państwowe Muzeum Auchwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Opracowując koncepcję w celu upamiętnienia miejsca pracy więźniów do realizacji w ramach VI etapu OSPR, zgłoszono zadania związane z poprawą zagospodarowania terenu miejsca po byłym podobozie, zagospodarowaniem stawów w Chełmku, które stanowiły miejsce pracy więźniów, wykonanie obelisku, ścieżek edukacyjnych.

(akta kontroli str. 73, 151, 242-245, 227-229)

Z informacji uzyskanej w trakcie niniejszej kontroli NIK od Komendanta Powiatowego Policji w Oświęcimiu wynikało, że wymiana nawierzchni asfaltowej na zmodernizowanych ulicach, przebudowa ul. Wojska Polskiego, wprowadzenie zmiany organizacji ruchu na ul. Ofiar Faszyzmu oraz wybudowanie wyniesionego przejścia dla pieszych z dodatkowym doświetleniem i światłami ostrzegawczymi na ul. Marszałka Piłsudskiego (na wysokości szkoły) wpłynęły pozytywnie na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz bezpieczeństwa pieszych, a także na usprawnienie ruchu lokalnego.

(akta kontroli str. 252-254)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W okresie objętym kontrolą Burmistrz, jako zarządca dróg gminnych, nie opracował projektów planów rozwoju sieci drogowych dla tych dróg, w tym także dla dróg, które zostały wpisane do Programu. Nie opracował również projektów planów finansowania budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich.

Zgodnie z art. 20 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych¹⁰ do zadań zarządcy drogi należy m.in. opracowywanie projektów planów rozwoju sieci drogowych oraz projektów planów finansowania budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich.

W sprawie przyczyn nieopracowania planów, o których mowa powyżej, Burmistrz wyjaśnił m.in., że w Gminie kierunki rozwoju sieci drogowych opierano na obowiązującej strategii Gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studium zagospodarowania przestrzennego. Źródłem finansowania tych nakładów jest Uchwała Budżetowa oraz Wieloletnia Prognoza Finansowania w przypadku zadań wieloletnich. Na potrzeby Gminy przyjęta forma jest wystarczająca, gdyż postanowienia art. 20 ustawy o drogach publicznych nie

¹⁰ Dz. U. z 2019 r., poz. 869 ze zm.

określają jednoznacznie formy, w jakiej mają być opracowane projekty planów rozwoju sieci drogowej oraz projekty planów finansowania nakładów.

(akta kontroli str. 250)

NIK zwraca uwagę, że uchwalenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie zwalnia zarządcy dróg z opracowania projektów planu rozwoju sieci drogowej oraz planów finansowania budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich. Zadania te należą do wyłącznej kompetencji zarządcy drogi, czyli burmistrza, podczas gdy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalane są przez radę gminy.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o opracowanie projektów planów rozwoju sieci drogowej oraz projektów planów finansowania budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich, wymaganych ustawą o drogach publicznych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, czerwca 2021 r.

Kontroler

Katarzyna Bielańska

Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis